

Soldevila, revalorat per un figuerenc

PUJOL, Enric.

Ferran Soldevila. Els fonaments de la historiografia catalana contemporània. Catarroja, Editorial Afers, 1995, 363 pàg.

SOLDEVILA, Ferran.

Dietaris de l'exili i el retorn (I. L'exili).

Edició, notes, introducció i fotobiografia a cura d'Enric Pujol. València, Eliseu Climent, 1995, 346 pàg.

El juliol de 1971, en ocasió de la mort de Ferran Soldevila, la revista *Gorg*, de València, va tributar un record a l'historiador desaparegut bo i reconsiderant l'evolució de la historiografia catalana. A la presentació del treball es deia: «Dir avui què ha significat Soldevila és, també, rendir un tribut d'homenatge al pensament lúcid, científic i valeros de Vicens i Vives», el qual —com a conclusió— s'enduia els millors elogis.

Ara, vint-i-quatre anys després, de la mà inquieta d'un figuerenc obert a la cultura catalana en la seva dimensió més àmplia, dues editorials valentines ens ajuden a precisar el valor propi de l'obra de Ferran Soldevila com a historiador i intel·lectual de la nostra cultura.

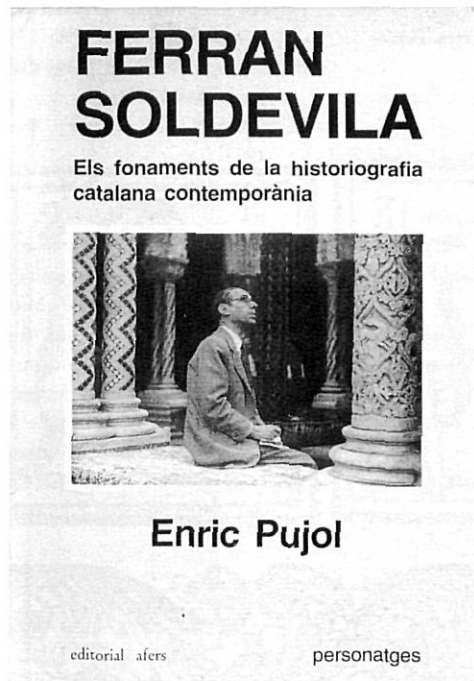
L'estudi de Pujol repassa la formació i la trajectòria d'un home de lletres que va actuar en camps tan diversos com la poesia, el teatre, el periodisme i la historiografia, guiat sempre per uns pressupòsits ideològics i polítics de catalanista militant.

Soldevila va ser un escriptor elegant i prolífic. Només cal repassar el llistat de la seva obra escrita —publicat en un opuscle per Rosa Montoriol (*Afers*, 1994)— per demostrar que fou una figura catalana de primer ordre en la història d'aquest segle. Un intel·lectual gens tancat en l'escenari regional, interessat a fer de Catalunya un país normal, en què els historiadors formen també part de la comunitat científica internacional.

Enric Pujol remarca, efectivament, el que significà el seu projecte historiogràfic: la proposta normalitzadora en l'ús de la llengua pròpia i la definició del marc nacional, la necessitat de donar visions de síntesi global de l'esdevenir històric col·lectiu, el valor heurístic de la seva recerca, la vàlua literària dels seus treballs, la preocupació per la història de la historiografia... I, contra la menysvaloració acadèmica de la tradició científica pròpia anterior a Vicens Vives, reivindica la fita inel·ludible que representaren homes com Rubió i Lluch, Rovira i Virgili, Lluís Nicolau, Batista i Roca...

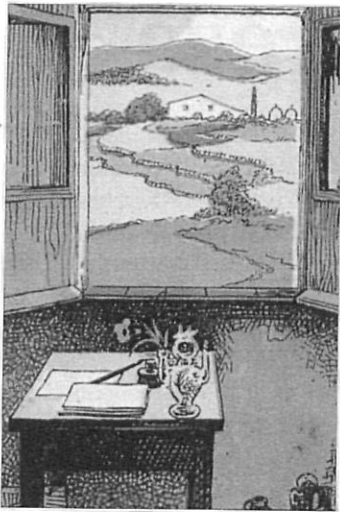
Ferran Soldevila es va plantejar, sovint, la relació entre el subjecte i la història. Fruit d'aquesta preocupació són els papers d'anotacions on va fer memòria personal dels esdeveniments que vivia. Un any abans de la seva mort, va tenir el plaer de veure publicat el llibre *Al llarg de la meua vida*, on aplegava les impressions de l'estada a Anglaterra al final dels anys vint i un dietari de l'època de la República i la Guerra Civil. La continuació d'aquests escrits memorialístics, per a l'etapa de l'exili i del retorn a Catalunya l'any 1943, dóna contingut als dos volums que Carme Eberenz-Greoles ha transcrit i que Enric ha arrodonit amb notes i explicacions, com un acte més per ponderar l'exemple de Soldevila.

El primer volum abraça el període comprès entre el desembre de 1939 i el maig de 1941. Les

Ferran Soldevila
Dictaris de l'exili i el retorn

34
edicions

(II. L'EXILI)

anotacions contenen des de la crònica íntima de les relacions entre els exiliats fins a meditacions sobre història i literatura, passant per les pors i les incerteses que comportava aquella situació excepcional i el conflicte mundial que l'emmarcava. No cal dir que, a part del valor literari, tenen el valor d'un document històric impagable. La visió que Soldevila ofereix de l'exili, plena de detalls que no apareixen en les biografies oficials, presenta la frescor d'un retrat instantani en el qual desfilen personatges destacats de la política i la literatura. Hi ha la confiança d'unes fílies i d'unes fòbies –el cas Riba és el més representatiu– sorgides dels problemes de convivència, i moments de descripció poètica del paisatge («Els plàtans ufanosos del passeig destaquen damunt d'aquesta blavor tan pura que té el cel de Banyuls. Sovint deixo de treballar per contemplar arbres i cel»), que serveixen per superar les hores de moral baixa.

Comptat i debatut, la nova lectura de l'obra de Soldevila permet de reafirmar que la historiografia catalana moderna comença abans de Vicens Vives, i que ambdós historiadors formen part d'una cadena que ve de lluny i que continua. No s'hi val a menystenir un i a valorar positivament l'altre. Les seves obres són complementàries, i –tot i que el temps no passa endebades– cal ponderar-les tant pel que representaren en el seu moment com pel que signifiquen –encara ara– d'estímul en el camí del progrés científic, la normalitat acadèmica i el servei a la comunitat.

Josep Clara

Una guia contra l'oblit

ARAGÓ, Narcís-Jordi.
Guia Literària de Girona.
Edicions El Mèdol. Fundació Prudenci Bertrana,
1955, 119 pàgines.

Hi ha paraules amb fondària amagada. Una guia ajuda a trobar o distingir el camí per anar a un lloc o moure's per ell. Fins

aquí, la pista lingüística. Però en un camp ja més fons tenim que els miners li diuen guia a la terra que indica que a prop hi ha una veta de material valuós o que hi és abundant. Aquest darrer significat, que arriba a primfilar tant, escau bé a la *Guia literària de Girona*, elaborada per Narcís-Jordi Aragó. A les mans del lector hi ha una veta, tota una ciutat, que es pot recórrer, descobrir, tornar-hi sempre, com aquella «formidable mina de somnis», en expressió de Prudenci Bertrana.

L'autor no ha fet únicament un treball d'arqueologia literària sinó que hi ha donat un gir biològic a l'escena física objecte de la *Guia*: ha trobat un fil de

visita viva a aquesta ciutat i n'ha suggerit un itinerari intel·ligent i intel·ligible. La recerca és meritòria, donat l'important gruix existent de lletra escrita sobre Girona; a aquest filó es feia necessari posar-hi una ordenació didàctica: a la *Guia* figuren autors en català i d'aquest segle XX. Així i tot, la tria de textos mostra cent deu autors, prosistes i poetes, que aporten un conjunt de quatre-centes seixanta cites.

Comença la *Guia literària de Girona per la ciutat extramurs*, és a dir el verd de la rodalia, que aquí té el nom propi de Sant Daniel. És el respir necessari per a emprendre després el camí urbà, recés de barris estrets i baguenys. Segueix l'itinerari del *call a la muralla* i s'enfila pel que diríem el moll de l'os del vell i de l'antic, on els literats de qualsevol època han testimoniat que la ciutat sempre és a mig fer –i a mig descobrir– i aquí rau una part de la màgia de la història. L'itinerari de *la riba dreta de l'Onyar* ensenya la humilitat del riu i els secrets de les voltes de pedra. Un pintor va dir que un paisatge no existiria si ningú mai no se'l mirés (i si no el pintés). Els escriptors ajuden aquesta creació del paisatge estilitzant subtilitats, caïres, arestes, moments, amb visions contrastades, d'èpoques que poden ser ben distintes. Finalment, *l'eixample i la Devesa* clou aquest compendi exhaustiu de la ciutat que sota els plàtans entronca amb la primera oxigenació.

En el mateix pòrtic del llibre l'autor ofereix contrastar literatura i realitat en un clima de descoberta. L'oferta és per passejar per Girona sense pressa. Deixant-se guiar, l'opció és estimulante. Aprofundir la realitat amb la literatura a la mà, heus aquí un servei recíproc que es fan la ciutat i les lletres. Caminar per Girona pot resultar un joc tan sub-

